

Animalele se adunară în jurul chervanului.

— La revedere, Boxer! îi strigă în cor. La revedere!

— Proștilor! Proștilor! țipă Benjamin, țopăind în jurul lor și frământînd pămîntul cu copitele lui mici. Proști ce sînteți! Nu vedeți ce scrie pe chervanul ăsta?

Asta puse animalele pe gînduri și se făcu tăcere. Muriel se apucă să citească pe litere. Dar Benjamin o împinse deoparte și, în liniștea de mormînt ce-l înconjura, citi cu voce tare:

— „Alfred Simmonds, măcelar de cai și producător de clei, Willingdon. Negustor de piei și făină de oase. Asigurăm boxe.“ Nu pricepeți ce înseamnă asta? Îl duc pe Boxer la casap!

Un urlat de groază izbucni din toate piepturile. În momentul acela omul de pe capră dădu bice cailor și chervanul ieși din curte într-un trap alert. Toate animalele porniră după el, țipînd cît le țineau plămîinii. Trifoi își croi drum pînă în față. Chervanul începea să prindă viteză. Trifoi încercă să-și îndemne picioarele voinice să gonească mai tare și reuși un galop ușurel.

— Boxer! strigă ea. Boxer! Boxer! Boxer!

Și chiar în acel moment, de parcă ar fi auzit gălăgia de afară, chipul lui Boxer, cu dunga albă care îi cobora pe bot, apăru în ferestruica din spate a chervanului.

— Boxer! urlă Trifoi cu o voce formidabilă. Boxer! Ieși de-acolo! Ieși repede! Țștia te duc la moarte!

Toate animalele preluară strigătul:

— Ieși de-acolo, Boxer, ieși de-acolo!

Însă chervanul prindea deja viteză și se îndepărtă. Nu era clar dacă Boxer înțelesese vorbele lui Trifoi. Dar o clipă mai târziu chipul lui dispăru de la fereastră și înăuntrul chervanului se auzi un ropot cumplit de copite. Încerca să scape de acolo cu forța. Era o vreme când copitele lui Boxer ar fi sfărîmat din cîteva lovituri întreg chervanul și l-ar fi făcut surcele. Dar, vai, de-acum puterile îl părăsiseră, iar în cîteva clipe duruitul copitelor slăbi și apoi se stinse. În disperare de cauză, animalele începură să se roage de cei doi cai care trăgeau chervanul să se oprească.

— Tovarășii, tovarășii! strigară ele. Nu-l duceți la moarte pe fratele vostru!

Dar brutele proaste, prea ignorante ca să priceapă ce se întâmplă, nu făcură altceva decît să-și lase urechile pe spate și să iuțească pasul. Chipul lui Boxer nu mai apăru la fereastră. Cînd era deja prea tîrziu, cineva se gîndi să fugă înainte și să închidă poarta cu cinci șipci, dar într-o clipă chervanul deja trecu prin ea și dispăru iute de-a lungul drumului. Nu-l mai văzură nici-odată pe Boxer.

După trei zile se anunță că murise la spitalul din Willingdon, în ciuda faptului că primise toată îngrijirea de care putea avea parte un cal. Țignal veni să-i înștiințeze pe ceilalți. Le spuse că fusese alături de Boxer în ultimele lui ore de viață.

— A fost cea mai mișcătoare priveliște din viața mea! spuse Țignal, ridicînd copita și ștergîndu-și o lacrimă. Am stat la căpățiul lui pînă în ultima clipă. Iar la sfîrșit, cînd era aproape prea slăbit ca să mai poată vorbi, mi-a șoptit la ureche că singura lui amărăciune era că-și dă

duhul înainte să vadă moara terminată. „Înainte, tovarăși!“ mi-a șoptit. „Înainte, în numele Revoluției. Trăiască Ferma animalelor! Trăiască tovarășul Napoleon! Napoleon are întotdeauna dreptate.“ Acestea au fost ultimele lui cuvinte, tovarăși.

În clipa aceea atitudinea lui Țignal se schimbă brusc. Rămase tăcut câteva clipe, în timp ce ochii lui mici aruncau priviri bănuitoare în dreapta și-n stînga, apoi povesti mai departe.

Le spuse că i se adusese la cunoștință un zvon prostesc și ticălos, care circulase la vremea cînd fusese luat Boxer. Unele animale observaseră că pe chervanul în care fusese suit Boxer scria „măcelar de cai“ și trăsese ră imediat concluzia că Boxer era dus la casap. Era aproape incredibil, spuse Țignal, că poate exista vreun animal atît de netot. Cu siguranță, exclamă el plin de indignare, fluturîndu-și codița și țopăind de pe o parte pe alta, cu siguranță îl cunoșteau îndeajuns de bine pe iubitul lor conducător, tovarășul Napoleon, ca să creadă una ca asta. Căci în realitate explicația era una foarte simplă.

Chervanul fusese mai înainte proprietatea casei, de la care fusese cumpărat de medicul veterinar, iar acesta nu apucase să șteargă vechiul nume. De aici apăruse și greșeala.

Animalele se simțiră teribil de ușurate să audă una ca asta. Iar când Tignal continuă oferindu-le detalii elocvente despre patul de moarte al lui Boxer, despre îngrijirea admirabilă de care avusesese parte și despre medicamentele costisitoare pe care Napoleon le plătise fără să se uite la bani, le dispărură și ultimele îndoieli, iar tristețea resimțită din pricina morții tovarășului lor fu temperată de gândul că măcar murise fericit.

Napoleon însuși își făcu apariția la întrunirea din duminica următoare și rosti o scurtă alocuțiune solemnă în onoarea lui Boxer. Nu fusese posibil, spuse el, să aducă înapoi rămășițele regretatului lor tovarăș pentru a fi înhuate la fermă, dar dăduse dispoziție să se facă o coroană mare din laurii care creșteau în grădina fermei și să fie trimisă în oraș, pentru a fi pusă pe mormîntul lui Boxer. Iar după cîteva zile porcii aveau de gînd să organizeze o masă

comemorativă în onoarea lui Boxer. Napoleon își încheie discursul amintind două dintre maximele favorite ale lui Boxer, „Am să muncesc și mai mult“ și „Tovarășul Napoleon are întotdeauna dreptate“, maxime pe care, spuse el, fiecare animal ar face bine să și le însușescă.

În ziua stabilită pentru masa comemorativă la fermă sosi chervanul unui băcan din Willingdon, care livră la locuință o ladă mare de lemn. În noaptea aceea se auziră cîntări gălăgioase, urmate de ceva ce suna a certuri violente, și totul se termină pe la unsprezece noaptea cu un zgomot teribil de sticlă spartă. Nimeni nu mai mișcă în casă pînă a doua zi la prînz și se răspîndi zvonul că, într-un fel sau altul, porcii făcuseră rost de bani ca să-și cumpere încă o ladă de whisky.